

STANE GRANDA

VEČ KOT TISOČ LET

Več kot tisoč let**Kronika župnije sv. Jurija Stara Loka.****Uredil Alojzij Pavel Florjančič,****Stara Loka, 2005, 672 strani.**

Krajevne zgodovine vselej vzbujajo izjemno zanimanje Slovencev. Kljub temu, da tovrstne literature pri nas ni ravno malo, se neprestano rojevajo nove pobude zanje. Pri tem je posebno razveseljivo, da so po veliki večini izjemne kvalitete. To je vredno še toliko večjega občudovanja, saj so pobudniki zanje običajno boljši ali slabši amaterski zgodovinarji, ki pa znajo pritegniti tudi vrhunske strokovnjake. Tem je običajno sodelovanje pri njih v veliko čast in mnogi za honorar niti ne vprašajo. Mnogi radi ob takih priložnostih izpolnijo nekakšen moralni dolg do svojega rojstnega kraja, oziroma do kraja, s katerim so povezani na nek poseben način. Odločitev za izdajo knjige je še toliko bolj drzna, ker je bila preteklost škofjeloškega ozemlja kot našega največjega sklenjenega zemljiškega gospostva strokovno že večkrat obravnavana. Nenazadnje pa o njem obstaja tudi odlična monografija dr. Pavleta Blaznika.

Knjiga *Več kot tisoč let* je v okviru krajevnih zgodovin nekaj posebnega. Pravzaprav je glede na večino vsebine niti ne moremo šteti h krajevnim zgodovinom v klasičnem smislu. Po kratkih uvodih izdajatelja in urednika ter razprav vrhunskih strokovnjakov, kot sta prof. dr. Janez Höfler in prof. dr. France Dolinar, prinaša namreč kronikalna besedila o življenju v župniji Stara Loka, ki so jih povečini napisali tamkajšnji župniki oziroma z župnijo posebej povezani ljudje. Potemtakem imamo pred seboj dejansko objavo zgodovinskih virov, ki običajnim državljanom niso več dostopni zaradi jezika, pisave ali pa varovanja originala. Neslovenska besedila so prevedena in mnogokrat opremljena tudi s pojasnilnimi opombami, kar daje delu znanstveno vrednost.

Več kot tisoč let je običajni izraz, ki označuje dolga obdobja, ki se ukvarjajo tudi s grafiko.

Z Loko je bil Bernart močno povezan. Med leti 1906 in 1908 je v slovenskimi impresionistični podobi slikal v okolici Škofje Loke. Kot vodilni slovenski slikar je Bernart seznanil s barokvabarijskim Fraucenom Selesom in leta 1936 v Congidu pri sestavljanju fresk tudi s tedanjim strokovnim kaplanom Janezom Voderjans. Z Voderjans, poznavalcem in zbiralcem umetnosti, odkritelcem in poznavalcem fresk

Poglavitna razlika med običajnimi krajevnimi zgodovinami in knjigo Več kot tisoč let, formalni povod za njeno izdajo so častitljive obletnice, je v tem, da prvotno besedilo ni bilo prvenstveno namenjeno objavi, ampak je želelo pomagati duhovnikom ali faranom k ohranitvi kolektivnega spomina v določenem kraju. Prav zato njegova vsebina ni enotna, ampak nosi močan pečat ne le avtorjev, ampak širših družbenih in gospodarskih razmer. Prav zato je odločitev o izdaji take knjige svojevrsten strokovni in komercialni pogum, saj je znano, da branje zgodovinskih virov ni navada nestrokovne publike. Priredba, ne prikrojitev zgodovinskega vira, nam odkriva čas in prostor le na videz na starinski način, dejansko pa je to naj sodobnejši antropološki, saj je pred nami človek, z vsemi svojimi stiskami in razmišljanji. Bralec bo dobesedno pretresen, ko bo odkrival, da zgodovina ni takšna, kot si jo je predstavljal ali pa kot mu je bila posredovana v šoli. Razmere so bile veliko bolj zapletene, predvsem pa ne enoznačne in črno-bele. Vsebinska knjige je svojevrsten kulturni šok, če smo ga le sposobni dojeti.

Posebno poglavje je knjižna oprema v vsebinskem in oblikovnem smislu. V mislih nimamo samo izjemnih ilustracij, ampak tudi bogato dokumentacijsko slikovno in strokovno gradivo, ki nam zlasti zadnja desetletja predstavi skozi fotografije neretuširano. Visoke ambicije založnika, urednika in vseh, ki so pri knjigi sodelovali, kažejo tudi povzetki v nemškem, italijanskem, francoskem in angleškem jeziku.

Posebno omembo zasluži tudi strokovno-tiskarska plat knjige. Od ščitnega ovitka preko platnic do notranjosti je izjemno skrbno izdelana in predstavlja svojevrsten spomenik slovenske skrbi za skladnost vsebine in opreme. Vsekakor je velik dosežek novejšega slovenskega zasebnega tiskarstva. Knjiga ni bahava, ni pa skromna. Na svoj način je dosegla čudovito sozvočje med formo in vsebino in vsekakor predstavlja spomenik slovenskemu tiskarstvu in založništvu na začetku 21. stoletja.

VEČ KOT TISOČ LET

KRONIKA ŽUPNIJE SV. JURIJA STARA LOKA

Matej Sternen, Sv. Jurij, oltarna slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Stari Loki, olje na platnu, 360 x 250 cm, 1948

Alojzij Pavel Florjančič:

Ta velika slika je eno zadnjih del slikarja Mateja Sternena (1870 - 1949), ki spada z Ivanom Groharjem, Rihardom Jakopičem in Matijem Jamo v znamenito četverico slovenskih impresionistov, s katerimi se je avtor seznanil v Ažbetovi slikarski šoli v Münchnu. Sternen je bil predviden po Ažbetovi smrti leta 1905 za njegovega naslednika v šoli. Od ostalih treh impresionistov je izstopal kot portretist, motivno je bil slikar človeškega telesa, zanimala sta ga ženski akt in barvno zahtevna draperija. Bil je mojster stenskega slikarstva in freskant. Dobro je obvladal akvarel in se ukvarjal tudi z grafiko.

Z Loko je bil Sternen močno povezan. Med leti 1906 in 1908 je s slovenskimi impresionisti poleti slikal v okolici Škofje Loke. Kot vodilni slovenski restavrator se je Sternen seznanil s konservatorjem Francetom Steletom in leta 1936 v Crngrobu pri restavraciji fresk tudi s tedanjim starološkim kaplanom Janezom Veiderjem. Z Veiderjem, poznavalcem in zbiralcem umetnin, odkrivalcem in poznavalcem fresk

po cerkvah škofjeloške dekanije ter kasnejšim umetnostnim zgodovinarjem in starološkim župnikom, je Sternen sodeloval vse do svoje smrti.

Za veliko oltarno sliko sv. Jurija sta se Veider in Sternen verjetno dogovarjala že pred vojno, saj je nevsakdanje, da bi se Veider, kot medvojni in povojni spiritual pri ljubljanskih uršulinkah, šele po vojni odločil in naročil veliko in drago sliko za Staro Loko, kamor je prišel za župnika šele leta 1956.

Slika, ki je strokovni javnosti praktično neznana, se na glavnem oltarju dvakrat letno menjava s statuo sv. Jurija na konju. Slika je že precej načeta in je potrebna strokovne restavracije. V župnišču visi tudi Sternenova barvna predloga (70 x 50 cm) za oltarno sliko. V starološki farni grafični zbirki hranijo še več Sternenovih del.

KRONIKA ŽUPNIJE SV. JURILA STARA LOKA

Staro župnijo sv. Jurija obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.

Staro župnijo obseva slika na glavnem oltarju župnijske cerkve sv. Jurija v Staro Loko, 200 x 250 cm, 1918.